herpy

PŁAZY BEZNOGIE

Taita African Caecilian

Boulengerula taitana

Boulengerula taitana to mały, beznogi płaz beznogi, występujący wyłącznie w górach Taita w południowo-wschodniej Kenii. Samica składa nieliczne jaja w komorze w ziemi i pozostaje przy nich, a świeżo wyklute młode żywią się jej zewnętrzną warstwą skóry. Gatunek jest zagrożony, a jego utrzymanie w niewoli jest niemal nieznane.

Rodzina: Herpelidae Dawna nazwa: *Boulengerula taitanus; Afrocaecilia taitana*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**24-30 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**5-10 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Kopiący nory**
Środowisko	**Las górski**
Toksyny skórne	**Brak znanych**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**40 × 30 × 30 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**21-24 °C**
Temperatura w nocy	**19-22 °C**
Wilgotność	**90-100%**
Woda	**Bez miski z wodą**
UVB	**Niewymagane**
Pokarm	**Owady i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Rozwój bezpośredni (bez kijanek)**
Miejsce składania jaj	**Na ziemi**
Dojrzałość płciowa	**24 miesięcy**
Liczba jaj w zniesieniu	**5**
Opieka nad potomstwem	**Pilnuje jaj**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Zagrożony (EN)**

O gatunku

Boulengerula taitana to beznogi, ryjący płaz przypominający dżdżownicę: ciało jest długie, walcowate i podzielone pierścieniowatymi bruzdami. Oczodoły są przykryte kością. Osobniki powyżej 24 cm uważa się za dorosłe, a samce dorastają do większej długości niż samice. Maksymalna długość nie jest udokumentowana; górna granica 30 cm w tabeli jest szacunkiem. Gatunek należy do rodziny Herpelidae.

Gatunek znany jest z niezwykłej opieki nad potomstwem: u samic opiekujących się młodymi skóra się zmienia, staje się jaśniejsza i bogata w składniki odżywcze, a młode mają specjalne zęby, którymi zdzierają i zjadają jej zewnętrzną warstwę skóry. W tym okresie samica traci kondycję.

Toksyczność skóry: u tego gatunku nie udokumentowano działania toksycznego, ale płazy beznogie mają gruczoły skórne, więc po kontakcie ze zwierzęciem nie dotykaj oczu ani błon śluzowych. Myj ręce przed i po, i dotykaj zwierzęcia jak najmniej. Długość życia i masa ciała nie są udokumentowane; długość życia w tabeli jest szacunkiem.

Występowanie i środowisko

Boulengerula taitana występuje wyłącznie w górach Taita w południowo-wschodniej Kenii. Gatunek ma status zagrożonego (EN) na Czerwonej liście IUCN. Jest pospolity na drobnych gruntach rolnych w górach, ale jego zasięg jest niewielki.

> **Naturalny zasięg:** Kenia.

ŚRODOWISKO

Góry Taita były pierwotnie porośnięte lasem, ale dziś większość obszaru zajmują drobne gospodarstwa rolne z pozostałościami lasu pomiędzy nimi. *B. taitana* żyje zarówno w lesie, jak i na polach uprawnych i zwykle przebywa kilka centymetrów pod ziemią, pod butwiejącymi pniami oraz w ziemi gromadzącej się wokół kamieni. Ziemia nie może wyschnąć: w okresach suchych zwierzęta przemieszczają się do wilgotniejszej lub głębszej ziemi i trudniej je znaleźć. W górach występują dwie pory deszczowe: długa od marca do maja i krótka od października do grudnia. Pokarm stanowią głównie termity i dżdżownice, a także larwy much i inne drobne bezkręgowce glebowe.

Hodowla

TERRARIUM

Wiedza o utrzymaniu *Boulengerula taitana* jest bardzo skąpa. Klimat gór Taita jest tropikalny, ale łagodny ze względu na wysokość, z dwiema porami deszczowymi, a gatunek żyje w wilgotnej, luźnej ziemi. Hodowla opiera się na tych informacjach oraz na doświadczeniach z innymi lądowymi płazami beznogimi; najlepiej poznanym w niewoli krewniakiem jest *Herpele squalostoma* z tej samej rodziny.

Dorosłe zwierzę trzyma się w szczelnym, grubościennym pojemniku z tworzywa o wymiarach co najmniej 40 × 30 × 30 cm z 15-20 cm luźnego, wilgotnego podłoża. Pokrywa musi ściśle przylegać i być obciążona, bo płazy beznogie znajdą każdą szczelinę. Używaj niebielonych włókien papierowych (ściółki papierowej) lub sterylizowanej ziemi próchnicznej bez nawozów; same włókna kokosowe mogą się zbić w jelitach. Podłoże ma być wilgotne, ale nie tak mokre, by z garści dało się wycisnąć wodę, i na dnie nie może stać woda. Płaski kawałek kory lub drewna na powierzchni daje kryjówkę tuż pod powierzchnią i ułatwia kontrolę zwierzęcia. Małe otwory wentylacyjne w ściankach, zakryte drobną siatką, zapewniają wentylację i zatrzymują owady karmowe w środku; pokrywa ma być bez otworów. Podłoże wymienia się co 4-5 miesięcy.

TEMPERATURA

Temperatury gleby dla tego gatunku nie zmierzono. 21-24 °C w dzień i 19-22 °C w nocy to szacunek odpowiedni dla lądowych płazów beznogich i łagodnego klimatu górskiego. Temperatura musi być stabilna, a szybkich lub dużych wahań należy unikać. Jeśli pojemnik stoi w pomieszczeniu o równej temperaturze, ogrzewanie zwykle nie jest potrzebne. Zwierzę leżące na powierzchni zamiast się zakopywać ma za ciepło, za zimno, za mokro lub za sucho.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Podłoże musi być równomiernie wilgotne, a powietrze w pojemniku jest niemal nasycone, 90-100 %. Zraszaj podłoże wodą butelkowaną, deszczówką lub odchlorowaną wodą z kranu i od czasu do czasu przekopuj kilka górnych centymetrów, by rozprowadzić wilgoć. Jeden koniec pozostaw nieco suchszy od drugiego, by zwierzę mogło wybierać, i nigdy nie pozwól, by woda zbierała się na dnie.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Gatunek nie potrzebuje miski z wodą ani części wodnej. Kondensat na ściankach pojemnika wystarcza do picia, a woda służy jedynie do utrzymywania wilgotności podłoża. Nigdy nie używaj wody z kranu zawierającej chlor lub chloraminę i unikaj mydła, środków czystości i kremu do rąk na dłoniach i narzędziach, ponieważ płazy wchłaniają substancje przez skórę.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek żyje pod ziemią i nie potrzebuje UVB ani innego oświetlenia. Wystarczy zwykły rytm dobowy pomieszczenia z 10-14 godzinami światła. Pojemnik utrzymuje się w ciemności i nie może stać w bezpośrednim słońcu.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

W naturze *Boulengerula taitana* zjada głównie termity i dżdżownice; młode jedzą przeważnie dżdżownice. W niewoli najbardziej realistycznym pokarmem podstawowym są małe dżdżownice. Używaj małych dżdżownic, np. kompostowych, i tnij je na kawałki dopasowane do małego pyska zwierzęcia. Termity można podawać jako uzupełnienie, jeśli uda się je zdobyć.

Dorosłe zwierzę dostaje 5-10 małych dżdżownic co dwa tygodnie. Przekopuj podłoże co najmniej co dwa tygodnie: wiele pozostałych dżdżownic oznacza przekarmianie albo zwierzę, które nie je. Dżdżownice można wzbogacić wapniem i witaminami w ich ziemi na kilka dni przed karmieniem. Gatunek je powoli i rzadko widać go przy jedzeniu, więc w pierwszym miesiącu licz podawane dżdżownice.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Boulengerula taitana prowadzi skryty, podziemny tryb życia, a zdrowe zwierzę przez większość czasu pozostaje zakopane. Gatunek trzyma się pojedynczo, co ułatwia kontrolę masy ciała i zdrowia. Samice z jajami często leżą blisko innych rozmnażających się samic, ale nie udokumentowano, czy gatunek można trzymać w grupach. Zwierzę bierze się do ręki tylko wtedy, gdy jest to konieczne, czystymi, wilgotnymi dłońmi.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Młode osiągają połowę dorosłych rozmiarów około roku po wykluciu, a dorosłość, powyżej 24 cm, po kolejnym roku. Dojrzałość płciową przyjęto więc na około 2 lata. Samce dorastają do większej długości niż samice, ale płci nie da się pewnie rozróżnić z zewnątrz. Samice opiekujące się młodymi mają wyraźnie jaśniejszą skórę. Rozmnażania w niewoli nie opisano.

GODY I KOPULACJA

Zapłodnienie jest wewnętrzne, a kopulacja odbywa się w ziemi przed złożeniem jaj, na początku krótkiej pory deszczowej. Samica może mieć w jednym miocie młode z więcej niż jednym samcem. Nie udokumentowano, jakie warunki wywołują kopulację w niewoli; naturalnym punktem wyjścia jest wilgotniejszy okres naśladujący porę deszczową.

JAJA I LARWY

Samica wykopuje komorę w ziemi, składa tam jaja i pozostaje przy nich w czasie ich rozwoju oraz po wykluciu. Zniesienie liczy średnio około 5 jaj, a młode wykluwają się jako małe płazy beznogie, bez stadium larwalnego w wodzie. Młode zdzierają i zjadają bogatą w tłuszcz zewnętrzną warstwę skóry matki swoimi specjalnymi zębami, a ona traci kondycję, gdy się nią żywią. Młodymi opiekuje się czasem inna samica niż matka.

METAMORFOZA

Nie ma larw ani metamorfozy: młode wykluwają się jako małe, słabo rozwinięte wersje dorosłych, o długości około 3 cm. Czas rozwoju jaj nie jest udokumentowany. Młode żywią się skórą matki, dopóki nie osiągną około 12 cm, a następnie zmieniają zęby na takie, które pozwalają chwytać ofiary. Samica musi mieć całkowity spokój, gdy leży z jajami lub młodymi.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

ODCHÓW MŁODYCH

Młodych nie oddziela się od samicy, zanim same nie zaczną ryć i jeść. Następnie trzyma się je w małym, głębokim pojemniku z takim samym podłożem jak dorosłe i podaje bardzo małe dżdżownice lub ich kawałki. Utrzymuj podłoże równomiernie wilgotne, a temperaturę stabilną. Nie istnieje instrukcja odchowu dla tego gatunku.

Zdrowie i częste błędy

Obraz zdrowotny opiera się na doświadczeniach z innymi lądowymi płazami beznogimi. Najczęstsze problemy to:

- Zwierzę leży na powierzchni: podłoże jest za mokre, za suche, za ciepłe, za zimne lub chemicznie nieodpowiednie albo brakuje kryjówki przy powierzchni. Popraw warunki i wymień podłoże.
- Zaparcia: włókna kokosowe mogą zbić się w czop w jelitach. Używaj włókien papierowych lub sterylnej ziemi.
- Ucieczki: pokrywa musi ściśle przylegać i być obciążona.
- Zapalenie skóry jest najczęstszą znaną przyczyną śmierci płazów beznogich w niewoli. Utrzymuj podłoże w czystości i oglądaj skórę przy każdej kontroli.

- Chytridiomikozę (Bd) stwierdzono u płazów beznogich. Nowe zwierzęta poddaje się kwarantannie, a ręce i narzędzia myje między pojemnikami.

Udaj się do weterynarza znającego się na płazach, jeśli zwierzę nie je przez kilka tygodni, traci na wadze lub ma rany na skórze.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.